

УДК 351.862:355.58]-027.21

РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ДУМКИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

О. А. Подскальня,

*учений секретар, Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, аспірант,
Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України*

У статті здійснено аналіз розвитку наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави, дисертаційних досліджень та деяких наукових праць вітчизняних учених і фахівців з питань державного управління у сфері цивільного захисту. Розглянуто роль та місце цивільного захисту в системі забезпечення національної безпеки України. Відповідно до Закону України "Про основи національної безпеки України" органи та підрозділи цивільного захисту віднесено до суб'єктів забезпечення національної безпеки України, визначено загрози національним інтересам і національній безпеці України у сфері цивільного захисту, основні напрями державної політики з питань національної безпеки України у сфері цивільного захисту. Зосереджено увагу на особливій актуальності подальшого реформування єдиної державної системи цивільного захисту, вдосконаленні державного управління у сфері цивільного захисту за цих умов.

Ключові слова: цивільний захист, національна безпека, державне управління, реформування системи цивільного захисту.

O. A. Podskal'na,

*Academic Secretary of the Institute of Public Administration in the Sphere of Civil Protection, Post-Graduate Student
of Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration of the National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine*

DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC THOUGHT AS TO ORGANIZATION OF CIVIL DEFENSE AS AN INTEGRAL PART OF THE NATIONAL SECURITY CONCEPT OF THE STATE

The article gives analysis of development of scientific thought as to organization of civil defense as an integral part of the national security concept of the state. The author gives an overview of thesis researches as well as certain academic works of Ukrainian academicians and specialists in public administration of civil defense. The article offers definition of the role and place of civil defense in the national security system of Ukraine. Under the Law of Ukraine "On the Fundamentals of National Security of Ukraine", the bodies and subdivision of the civil defense system are classified as the subjects of the national security system of Ukraine, the author indicated the threats to the national interests and national security of Ukraine with regard to civil defense, main directions of public national security policy of Ukraine with regard to civil defense. Under such conditions further reformation of the unified public system of civil defense and enhancing public administration in civil defense become matters of topical interest.

Key words: civil defense, national security, public administration, reformation system of civil defense.

О. А. Подскальня,

*ученый секретарь, Институт государственного управления в сфере гражданской защиты, аспирант,
Днепропетровский региональный институт государственного управления Национальной академии
государственного управления при Президенте Украины*

РАЗВИТИЕ НАУЧНОЙ МЫСЛИ ОТНОСИТЕЛЬНО ОРГАНИЗАЦИИ ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТЫ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

В статье анализируются развитие научной мысли относительно организации гражданской защиты как составляющей национальной безопасности государства, диссертационные исследования и некоторые научные труды отечественных ученых и специалистов по вопросам государственного управления в сфере гражданской защиты. Рассматривается роль и место гражданской защиты в системе обеспечения национальной безопасности Украины. В соответствии с Законом Украины "Об основах национальной безопасности Украины" органы и подразделения гражданской защиты отнесены к субъектам обеспечения национальной безопасности Украины, определены угрозы национальным интересам и национальной безопасности Украины в сфере гражданской защиты, основные направления государственной политики по вопросам национальной безопасности Украины в сфере гражданской защиты.

© Подскальня О. А., 2017

Сосредоточено внимание на особой актуальности дальнейшего реформирования единой государственной системы гражданской защиты, усовершенствование государственного управления в сфере гражданской защиты в этих условиях.

Ключевые слова: гражданская защита, национальная безопасность, государственное управление, реформирование системы гражданской защиты.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Організація цивільного захисту в Україні на всіх етапах його становлення та розвитку безпосередньо пов'язана з національною безпекою і обороною держави.

Органи та підрозділи цивільного захисту віднесені до суб'єктів забезпечення національної безпеки України [16].

Сучасний стан техногенної та екологічної безпеки вимагає подальшого реформування єдиної державної системи цивільного захисту, Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), удосконалення державного управління у сфері цивільного захисту, налагодження чіткої взаємодії між суб'єктами забезпечення національної безпеки України.

Саме тому питання організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави, взаємодії суб'єктів забезпечення національної безпеки України потребують детального вивчення та постійного вдосконалення.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання національної безпеки досліджувалися в наукових працях В.Горбуліна [2; 13], А.Качинського [2; 13], Н.Нижник [11], О.Резнікової [8], А.Семенченка [12], Г.Ситника [11; 21] та інших вітчизняних науковців.

До пріоритетних питань досліджень належать: державне управління національною безпекою; стратегічне планування; протидія загрозам національним інтересам та національній безпеці України; основні напрями державної політики з питань національної безпеки; взаємодія між суб'єктами національної безпеки тощо.

Багатьом аспектам організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави присвячені праці М.Болотських [3], П.Волянського [1], Л.Жукової [5], І.Криничної [9], С.Романченка [20], А.Терент'євої [22] та ін.

Зокрема, це питання функціонування та подальшого реформування системи цивільного захисту; функціонально-структурної моделі державного управління у сфері цивільного захисту; прогнозування техногенної та природної безпеки; використання міжнародного досвіду протидії надзвичайним ситуаціям.

Подальшій активізації наукових досліджень у сфері цивільного захисту, зокрема в частині організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави, сприятиме включення 23 серпня 2016 р. Кабінетом Міністрів України напряму “Найважливіші проблеми у сфері цивільного захисту” до переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 р. [16]. Серед цих проблем – подальше реформування єдиної державної системи цивільного захисту, Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України), удосконалення діяльності органів та підрозділів цивільного захисту як суб'єктів забезпечення національної безпеки України, їх взаємодії з іншими суб'єктами тощо.

Формулювання цілей (мети) статті. Мета статті – аналіз наукових досліджень у сфері цивільного захисту як складової національної безпеки держави, пошук шляхів вирішення наукових та практичних завдань у контексті подальшого реформування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах європейської інтеграції України.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Ефективне реагування на сучасні виклики та загрози потребує побудови принципово нової системи забезпечення національної безпеки, що забезпечує скоординовану, законодавчо регламентовану діяльність її суб'єктів, спрямовану на захист національних цінностей та інтересів. Успішне реформування і вдосконалення цієї системи можливе лише на основі чіткої правової регламентації її складу, структури та функцій. Також система має бути дієво інтегрованою в систему міжнародної і регіональної безпеки як її невід'ємна складова [8, с. 36].

Зазначені питання входять до кола наукових інтересів багатьох визнаних вітчизняних фахівців.

Наприклад, у дисертації Г.Ситника досліджено багатфакторний взаємозв'язок безпеки держави, суспільства, людини та середовища їх розвитку, національної і міжнародної безпеки з процесами глобалізації та регіоналізації на основі поглибленого системного світоглядно-філософського, політологічного, правового, соціально-економічного і воєнно-політичного аналізу. За результатами дослідження обґрунтовано теоретико-методологічні засади державного управ-

ління у сфері забезпечення національної безпеки України, актуальні напрями та пропозиції щодо підвищення його ефективності за сучасних умов, здійснено оцінку ефективності управління в органах державної виконавчої влади [21].

Дисертація А.Семенченка присвячена дослідженню проблемних питань стратегічного планування у сфері державного управління національною безпекою України. В роботі розкрито теоретико-методологічні засади стратегічного планування у сфері державного управління національною безпекою; розроблено метод обґрунтування стратегічних рішень, концептуальні засади формування адаптивних механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення такого планування, методичний підхід до вироблення комплексних механізмів антикризового стратегічного управління, уточнено метод формування теоретичних засад; запропоновано системи стратегічних документів і методичний підхід до її розробки, концепцію та комплексну модель стратегічного планування, а також уточнено класифікацію загроз і понятійно-категорійний апарат стратегічного планування у цій сфері. Зазначене може бути використано і в процесі формування та реалізації державної політики у сфері цивільного захисту [12].

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій (НС) шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Цивільний захист забезпечується з урахуванням особливостей, визначених Законом України “Про основи національної безпеки України”, суб’єктами, уповноваженими захищати населення, території, навколишнє природне середовище і майно згідно з вимогами Кодексу цивільного захисту України – в мирний час, а також в особливий період – у межах реалізації заходів держави щодо оборони України [7].

Координацію діяльності органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту в межах своїх повноважень здійснюють Рада національної безпеки і оборони України та Кабінет Міністрів України.

З проголошенням незалежності України на підставі Женевських конвенцій 1949 р. щодо захисту жертв війни, військовополонених і населення на територіях бойових дій, Закону України “Про Цивільну оборону України” та Положення про Цивільну оборону України була створена сис-

тема цивільної оборони України, яка стала важливою складовою системи національної безпеки.

Протягом 1992–1996 рр. державна система реагування на надзвичайні ситуації розвивалася в рамках Цивільної оборони України, яка функціонувала на основі Концепції цивільної оборони України, схваленої Постановою Верховної Ради України від 28 жовтня 1992 р. № 2746 – XII [3, с. 244].

Система цивільної оборони концептуально створювалася як складова загальної оборони України й державної системи запобігання надзвичайним ситуаціям та дій у разі їх виникнення. Її основу становили війська Цивільної оборони, що на початку 1992 р. були виведені зі складу Збройних Сил України і передані з усім особовим складом, озброєнням і матеріально-технічною базою в підпорядкування Штабу цивільної оборони України. Війська Цивільної оборони України ввійшли і до складу Воєнної організації держави [10, с. 5].

Війська Цивільної оборони України як складова Воєнної організації держави брали участь у вперше здійсненому Оборонному огляді в 2003–2004 рр. Оборонний огляд – процедура оцінки стану та готовності Збройних Сил України й інших військових формувань до виконання завдань у сфері оборони, за результатами якої створюється Стратегічний оборонний бюлетень і здійснюються заходи, спрямовані на зміцнення обороноздатності держави [13, с. 213]. У подальшому участь в оборонних оглядах бере Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту у зв’язку із завершенням у 2005 р. перетворення військ Цивільної оборони України в Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту на виконання указів Президента України від 25 липня 2002 р. № 664/2002 “Про Державну програму перетворення військ Цивільної оборони України” та від 19 грудня 2003 р. № 1467/2003 “Про Державну програму перетворення військ Цивільної оборони України, органів та підрозділів державної пожежної охорони в Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту”.

Однак науковці і практики неодноразово звертали увагу на те, що система цивільної оборони як державна система управління у сфері захисту населення і території була спрямована передусім на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій воєнного характеру, зокрема пов’язаних із застосуванням зброї масового ураження, і не враховувала на достатньому рівні умови свого функціонування в мирний час.

Питання функціонування та подальшого реформування системи цивільної оборони

України висвітлювалися такими вітчизняними фахівцями, як М.Болотських, П.Волянський, М.Бондарчук, В.Гречанинов, В.Дурдинець, О.Євдін, Ю.Колесніченко, В.Могильниченко та ін.

Їх висновки про необхідність створення системи цивільного захисту, яка б вирішувала комплекс завдань з протидії НС як у мирний час, так і в особливий період, базувались на тому, що питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій ставали все більш значимими у світі. Нові виклики та загрози як техногенного, так і природного характеру пояснювалися високим рівнем фізичної та моральної зношеності основних виробничих фондів; обмеженим фінансуванням заходів безпеки; недосконалістю застосовуваних технологічних процесів у переважній більшості галузей промисловості; значними обсягами накопичених відходів виробництва та життєдіяльності, шкідливим впливом на навколишнє середовище.

Шляхи реалізації цієї проблеми були визначені в Концепції захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, схваленій Указом Президента України від 26 березня 1999 р. № 284/99. 24 червня 2004 р. Верховна Рада України прийняла Закон України “Про правові засади цивільного захисту”, який став базовою доктриною для формування правових, економічних і організаційних засад реалізації державної політики у сфері цивільного захисту. Саме в цьому Законі вперше з’явилася визначення терміна “цивільний захист”, який широко вживався в суспільстві, але чіткого закріплення в законодавстві України не мав. Вживання терміна “цивільний захист” обґрунтоване Універсальною декларацією з цивільного захисту та Резолюцією ООН 2034. Вказаними актами міжнародного права урядам усіх країн пропонувалося замінити термін “цивільна оборона” на термін “цивільний захист” і створити відповідні системи, які були б здатними вирішувати завдання цивільного захисту.

Уже на виконання прийнятого 2 жовтня 2012 р. Кодексу цивільного захисту України створена єдина державна система цивільного захисту у складі функціональних, територіальних підсистем та їх ланок з метою реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

У прийнятих 12 лютого 2015 р. змінах до Закону України “Про основи національної безпеки України” органи та підрозділи цивільного захисту віднесені до суб’єктів забезпечення національної безпеки України. Вперше визначено загрози національним інтересам і національній безпеці України у сфері цивільного захисту, основні на-

прями державної політики з питань національної безпеки України у сфері цивільного захисту [15].

ДСНС України організовано взаємодію з усіма суб’єктами забезпечення національної безпеки України. Відповідними нормативно-правовими актами (спільними наказами) затверджено інструкції щодо організації взаємодії та порядку обміну інформацією у сфері запобігання виникненню і реагування на НС між ДСНС України та іншими центральними органами виконавчої влади.

Серед загроз національній безпеці у сфері цивільного захисту – невідповідність сучасним викликам стану єдиної державної системи цивільного захисту, сил цивільного захисту, їх технічного оснащення; значне антропогенне і техногенне перевантаження території України, зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; погіршення технічного стану гідротехнічних споруд каскаду водосховищ на річці Дніпро; невідтримання в належному технічному стані ядерних об’єктів на території України; небезпека техногенного, в тому числі ядерного та біологічного, тероризму [17].

Важливим є оприлюднення щороку на виконання Указу Президента України від 9 лютого 2001 р. № 80/2001 “Про заходи щодо підвищення рівня захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру” матеріалів щорічних національних доповідей про стан техногенної та природної безпеки в Україні. Проблеми, які випливають із зазначених доповідей, ретельно опрацьовуються науковцями Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту, Інституту державного управління у сфері цивільного захисту та Українського гідрометеорологічного інституту, які належать до сфери управління ДСНС України, визначаються основні напрями підвищення рівня такої безпеки.

Головними напрямами державної політики з питань національної безпеки України у сфері цивільного захисту в Законі України “Про основи національної безпеки України” визначено: забезпечення ефективного функціонування єдиної державної системи цивільного захисту, оснащення сучасними видами техніки сил цивільного захисту; вжиття організаційних, економічних, інженерно-технічних та інших заходів щодо зниження ризиків виникнення НС до прийнятних рівнів; підвищення рівнів екологічної, ядерної та радіаційної безпеки до норм і стандартів у відповідній сфері, у тому числі перетворення об’єкта

“Укриття” Чорнобильської АЕС на екологічно безпечну систему [17].

Ці та інші проблеми, зокрема пов’язані із структурно-функціональним забезпеченням управління запобіганням та ліквідацією надзвичайних ситуацій як на центральному, так і регіональному рівні, досліджувались у наукових працях С.Андрєєва, В.Андропова, П.Волянського, А.Довганя, В.Доманського, С.Домбровської, Л.Жукової, Г.Іщенка, В.Костенка, Н.Клименко, І.Криничної, В.Михайлова, Є.Романченка, В.Садкового, Г.Ситника, А.Терент’євої, В.Тищенко, П.Томка, О.Труша, І.Шпильового та ін.

Наприклад, у дисертації Л.Жукової розглянуто основні завдання та функції органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту в Україні, досліджено їх систему та структуру, вдосконалено понятійний апарат сфери цивільного захисту, а саме: розкрито зміст понять “безпека”, “ризик”, “прийнятний ризик”, “надзвичайна ситуація”, проаналізовано міжнародний досвід інших країн у сфері цивільного захисту, обґрунтовано можливості його застосування в Україні. У результаті дослідження розроблено складові механізмів побудови функціонально-структурної моделі державного управління у сфері цивільного захисту в Україні, обґрунтовано доцільність створення деяких додаткових структур у системі цивільного захисту, розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності органів державного управління, зокрема і в напрямі зміцнення національної безпеки [5].

У дисертації А.Довганя на основі розробленої системи оцінок, критеріїв і показників безпеки життєдіяльності населення визначено її кількісні параметри і тенденції в Україні та регіонах, що дало змогу встановити загальний рівень природно-техногенної безпеки життєдіяльності населення регіонів, а також провести відповідне районування території, розроблено комп’ютерно-інформаційне забезпечення дослідження природно-техногенної безпеки України та окремих регіонів. Дістали подальшого розвитку понятійно-категорійний апарат природно-техногенної безпеки життєдіяльності населення, напрями підвищення ефективності управління безпекою життєдіяльності населення України на основі використання засобів екологічного менеджменту і стратегічного планування в інтересах забезпечення національної безпеки [4].

У дисертаціях П.Волянського [1], І.Криничної [9] та А.Терент’євої [22] досліджено теоретико-методологічні основи формування принципів державного управління подоланням медико-сані-

тарних наслідків НС природного і техногенного характеру, розроблено організаційно-функціональну схему медичного забезпечення населення при подоланні наслідків НС природного і техногенного характеру, зокрема радіаційного походження, сформульовано практичні рекомендації для органів державного управління .

У дисертації Г.Іщенка розроблено методичні підходи до аналізу та прогнозування природно-техногенної безпеки великих міст України. Автор здійснив комплексну оцінку стану їх природно-техногенної безпеки; проаналізував особливості діючого механізму регулювання природно-техногенної безпеки, виявив основні недоліки та можливі напрями його вдосконалення; визначив умови, сформулював принципи вдосконалення державної політики забезпечення природно-техногенної безпеки великих міст [6].

Процеси організації та здійснення заходів щодо міжнародного співробітництва у сфері цивільного захисту на підставі аналізу опублікованих документів та статистичних матеріалів розкрито в дисертаціях В.Костенка, П.Томка, О.Труша.

Слід відзначити важливу роль у забезпеченні національної безпеки, яка відводиться боротьбі з тероризмом, виявленню, припиненню терористичної діяльності, мінімізації наслідків такої діяльності та запобігання їй. Відповідно до Закону України “Про боротьбу з тероризмом” ДСНС України як суб’єкт боротьби з тероризмом, підпорядковані їй органи та підрозділи цивільного захисту вживають заходів щодо захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, пов’язаних із технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності; беруть участь у заходах з мінімізації та ліквідації наслідків таких ситуацій під час проведення антитерористичних операцій, а також здійснюють просвітницькі та практично-навчальні заходи з метою підготовки населення до дій в умовах терористичного акту [14].

ДСНС України здійснюють реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, забезпечення керівництва діяльністю єдиної системи цивільного захисту населення і територій, рятувальної справи, техногенної і пожежної безпеки, посилення національної безпеки у сфері оцінки ризиків НС, поглиблення міжнародного співробітництва щодо запобігання таким ситуаціям та ліквідації їх наслідків [10].

До пріоритетних завдань у цій сфері належать створення системи ефективного моніторингу та оцінки ризиків НС, розвиток системи моніторин-

гу стану техногенної та природної безпеки України як складової національної безпеки, вдосконалення механізму моніторингу, створення спільно з органами місцевої влади та органами місцевого самоврядування сучасних систем попередження та оповіщення населення про НС.

Подальша розбудова сучасної та потужної системи цивільного захисту в Україні, удосконалення державного управління в цій сфері потребують вжиття додаткових організаційних та практичних заходів щодо вирішення наявних проблемних питань.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, аналіз розвитку наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави свідчить про важливе місце цивільного захисту в системі національної безпеки.

Віднесення Законом України “Про основи національної безпеки України” органів та підрозділів цивільного захисту до суб’єктів забезпечення національної безпеки України, визначення загроз національним інтересам і національній безпеці України у сфері цивільного захисту та основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України у сфері цивільного захисту вимагають створення сучасної європейської рятувальної служби, що відповідатиме високим міжнародним стандартам та буде спроможна своєчасно і надійно ліквідувати будь-яку надзвичайну ситуацію.

У Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015, зазначено, що розвиток Державної служби України з надзвичайних ситуацій має забезпечити підвищення її спро-

можності щодо ефективного управління єдиною державною системою цивільного захисту, оснащення сил цивільного захисту сучасними видами техніки, засобами та спорядженням, оптимізацію розміщення її підрозділів, упровадження системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером, підготовки та просвіти населення щодо норм і правил поведінки в умовах надзвичайних ситуацій [18].

Слід зазначити, що побудова ефективної системи безпеки можлива тільки на основі використання новітніх наукових досягнень та передових технологій у системах державного, регіонального, місцевого та об’єктового рівнів управління цивільним захистом, усебічної підготовки управлінських кадрів і населення в цілому до дій в умовах надзвичайних ситуацій. Важливим є запровадження найкращих стандартів управління, зокрема з використанням європейського та світового досвіду.

Конкретні заходи на цих напрямках передбачені схваленою 25 січня 2017 р. Кабінетом Міністрів України Стратегією реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій, реалізацію якої планується здійснювати в три етапи протягом 2017–2020 рр. [19].

Пріоритетними напрямками наукових досліджень є: подальше реформування єдиної державної системи цивільного захисту; удосконалення державного управління у сфері цивільного захисту та механізму взаємодії між суб’єктами забезпечення національної безпеки України; запровадження системи управління техногенною та пожежною безпекою на основі ризико-орієнтованого підходу та європейських стандартів тощо.

Список використаних джерел

1. Волянський П. Б. Теоретичні засади державного управління медичним захистом населення від наслідків надзвичайних ситуацій в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра держ. упр. : спец. 25.00.01 / Волянський П. Б. – Київ, 2013. – 39 с.
2. Горбулін В. П. Засади національної безпеки України : підручник / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – Київ : Інтертехнологія, 2009. – 272 с.
3. Державне управління та державна служба у сфері цивільного захисту : навч. посіб. / за заг. ред. М. В. Болотських. – Вінниця : ТОВ Вид-во-друк. “Діло”, 2013. – 352 с.
4. Довгань А. І. Природно-техногенна безпека життєдіяльності населення України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук : спец. 11.00.02 / Довгань А. І. – Київ, 2008. – 23 с.
5. Жукова Л. А. Державне управління у сфері цивільного захисту в Україні: функціонально-структурний

References

1. Volians'kyj, P.B. (2013), “Theoretical principles of public administration of medical protection of the population from the consequences of emergencies in Ukraine”, D.Sc. Thesis, Theory and History of Public Administration, Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
2. Horbulin, V.P. and Kachyns'kyj, A.B. (2009), *Zasady natsional'noi bezpeky Ukrainy: pidruchnyk* [Principles of national security of Ukraine: Textbook], “Intertekhnolohiia”, Kyiv, Ukraine.
3. Bolots'kykh, M.V. (editor) (2013), *Derzhavne upravlinnia ta derzhavna sluzhba u sferi tsyvil'noho zakhystu: navchal'nyj posibnyk* [Public administration and civil service in the field of civil protection: a manual], “Dilo” Publisher, Vinnitsa, Ukraine.
4. Dovhan', A.I. (2008), “Natural and man-made safety of life of the population of Ukraine”, Ph.D. Thesis, Economic and Social Geography, National Pedagogi-

- аспект : дис. на здобуття наук ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 / Жукова Л. А. – Київ, 2007. – 212 с.
6. Іщенко Г. Г. Механізми державного регулювання природно-техногенної безпеки великих міст : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 / Іщенко Г. Г. – Київ, 2009. – 21 с.
 7. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] : Закон України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
 8. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України : аналіт. доп. / О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода та ін. – Київ : НІСД, 2015. – 58 с. – Режим доступу : <http://niss.gov.ua>
 9. Кринична І. П. Державне управління процесами радіаційно безпечної життєдіяльності населення: теоретико-методологічні засади : дис. на здобуття наук ступеня д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 / Кринична І. П. – Київ, 2012. – 422 с.
 10. Національна рятувальна служба: 1996–2016. – Київ : ТОВ “Фраксім”, 2016. – 152 с.
 11. Нижник Н. Р. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Н. Р. Нижник, Г. П. Ситник, В. Т. Білоус. – Ірпінь : [б. в], 2000. – 304 с.
 12. Семенченко А. І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки / А. І. Семенченко. – Київ : НАДУ, 2008. – 429 с.
 13. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – Київ : НІСД, 2010. – 288 с.
 14. Про боротьбу з тероризмом [Електронний ресурс] : Закон України від 20 берез. 2003 р. № 638-IV. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>
 15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України [Електронний ресурс] : Закон України від 12 лют. 2015 р. № 186-VIII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/186-19/paran20#n20>
 16. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 року № 942 [Електронний ресурс] : Постанова Каб. Міністрів України від 23 серп. 2016 р. № 556. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/556-2016-%D0%BF/paran2#n2>
 17. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964-IV. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
 18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України” [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/paran7#n7>
 19. Про схвалення Стратегії реформування Державної служби України з надзвичайних ситуацій [Електрон- cal University named after M.P.Drahomanov, Kyiv, Ukraine.
 5. Zhukova, L.A. (2007), “Public administration in the field of civil protection in Ukraine: functional and structural aspect”, Abstract of Ph.D. dissertation, Mechanisms of Public Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
 6. Ischenko, H.H. (2009), “Mechanisms of state regulation of natural and technogenic safety of large cities”, Ph.D. Thesis, Mechanisms of Public Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
 7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), Code of Civil Protection of Ukraine of October 2, 2012 No. 5403-VI, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (Accessed 25 May 2017).
 8. Reznikova, O.O., Tsiukalo, V.Yu., Palyvoda, V.O., Dr’omov, S.V. and S’omin, S.V. (2015), *Kontseptual’ni zasady rozvytku systemy zabezpechennia natsional’noi bezpeky Ukrainy: analitychna dopovid’* [Conceptual framework for the development of the system for ensuring Ukraine’s national security: an analytical report], available at: <http://niss.gov.ua> (Accessed 12 June 2017).
 9. Krynychna, I.P. (2012), “Public administration of the processes of radiation-safe life of the population: theoretical and methodological principles”, Abstract of D.Sc. dissertation, Theory and History of Public Administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
 10. (2016), *Natsional’na riatural’na sluzhba: 1996-2016* [National Rescue Service: 1996-2016], “Fraksim” Ltd., Kyiv, Ukraine.
 11. Nyzhnyk, N.R., Sytnyk, H.P., Bilous, V.T. (2000), *Natsional’na bezpeka Ukrainy (metodolohichni aspekty, stan i tendentsii rozvytku): navchal’nyj posibnyk* [National security of Ukraine (methodological aspects, state and development trends): Manual], Irpin, Ukraine.
 12. Semenchenko, A.I. (2008), *Metodolohiia stratehichnoho planuvannia u sferi derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam natsional’noi bezpeky* [Methodology of strategic planning in the field of public administration ensuring national security], National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
 13. Horbulin, V.P. and Kachyns’kyj, A.B. (2010), *Stratehichne planuvannia: vyrishennia problem natsional’noi bezpeky. Monohrafiia* [Strategic planning: solving national security problems. Monograph], National Institute for Strategic Studies, Kyiv, Ukraine.
 14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Law of Ukraine “On the fight against terrorism” of March 20, 2003 No. 638-IV, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main> (Accessed 12 April 2017).
 15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), Law of Ukraine “On Amendments to certain legislative acts of Ukraine” of February 12, 2015 No. 186-VIII, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/186-19/paran20#n20> (Accessed 12 April 2017).

